

„Působení“ jako „aktivita“

Asi hlavně pod vlivem mechaniky se obecně rozšířil zvyk mluvit o „působení“ i tam (a dokonce hlavně tam), kde jde o pouhé okolnosti, ale kde chybí konkrétní „činitel“ (aktér). V tomto neblahém smyslu se třeba mluví o „působení prostředí“, ačkoliv lze právem mluvit jen o působení nějakých konkrétních, tj. jednotlivých činitelů. Právem můžeme mluvit o „působení“ tak, kde šelma aspoň kousne (a tím poškodí, zraní) svou oběť; takové kousnutí samo nelze vyložit jako reakci postiženého (kousnutého resp. pokousaného) zvířete. Už tam, kde jde třeba jen o jednobuněčného parazita, neobejde se plný popis rozvíjející se choroby (infekce) výhradně jako působení třeba určitého druhu bakterie nebo houby apod., ale vždycky tam bude hrát významnou úlohu to, jak napadený organismus na své napadení (tj. na nákazu) bude reagovat (např. v podobě imunitní reakce apod.). Jednosměrné kauzální vysvětlení může být v omezeném rozsahu účelné, ale nikdy nepostihuje interakci oněch dvou nebo více členů, bez níž se žádné „působení“ (ostatně stejně jako ani žádné „reagování“) nemůže obejít. A zase tu platí to, co obecně platí pro vztah „příčiny“ a „účinku“: působení se stává působením teprve tehdy, když na ně nějaký subjekt odpovídá, tedy reaguje (nějaké subjekty odpovídají, tj. reagují). Infekce se stává infekcí teprve tím, jak na eventuelního jejího „původce“ zareaguje napadený organismus.

(Písek, 130501-2.)